
بررسی آسیب رسانه های نوین و شبکه های اجتماعی بر سلامت روانی جوانان

محسن توده رنجبر^{۱*}، فاطمه عراقی^۲

۱.دکتری پژوهشگری علوم اجتماعی

۲.کارشناس ارشد روانشناسی عمومی

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی عوامل موثر بر سلامت روانی جوانان با تأکیدی خاص بر شبکه های اجتماعی می پردازد. یکی از محورهای ارزیابی سلامتی جوامع مختلف، سلامت روانی افراد آن جامعه است. سلامت روانی نقش مهمی در تمام زمینه های فردی، خانوادگی و اجتماعی دارد و تضمین پویایی و کارآمدی را در هر جامعه ایفاء می کند. از آنجائیکه شرط مهم برای رشد و شکوفایی هر جامعه ای وجود افراد آگاه، کارآمد و خلاق است. لذا پرورش و تقویت انگیزه پیشرفت در بین جوانان سبب ایجاد انرژی و جهت دهی مناسب رفتار و علایق و نیازهای آنها در راستای اهداف ارزشمند و معین شده می باشد و توجه ویژه به جمعیت جوان به ویژه دانشجویان به عنوان قشر صاحب تفکر و اندیشه از عوامل اساسی توسعه پایدار بشمار رفته و برنامه ریزی صحیح و جامع در تأمین سلامت روانی آنان کاملاً ضروری به نظر می رسد. رسانه های نوین نقش مهمی در تغییر فرهنگ، هویت و ارزشهای حاکم بر یک کشور و حتی نظم و امنیت آن دارند رسانه با کارکردهای متعدد و متنوع خود در شکل دهی به افکار عمومی ملی یا فرا ملی، فرهنگ عامه را متأثر می سازد. البته رسانه ها در هویت زدایی فرهنگی کشورهای جهان سوم و در حال توسعه نقش بسیار برجسته تری دارند لذا با افزایش سطح آگاهی ها و آموزش های لازم افراد جامعه را به سمت استفاده درست از این شبکه ها سوق داد و در مقابل مخاطرات آن واکنشینه نمود.

کلمات کلیدی: رسانه های نوین، شبکه های اجتماعی، سلامت روانی

۱. مقدمه

زندگی دنیای امروز به شدت سنگینی سایه رسانه های نوین جهانی و شبکه های اجتماعی را در خود احساس می کند. به طوری که به جزیی جدایی ناپذیر از زندگی بیشتر مردم تبدیل شده اند. انحصارات رسانه ای و شبکه های اجتماعی تمام روابط و مناسبات بشری را تحت الشعاع قرار داده اند. در واقع پایگاه های ثروت و قدرت جهانی با جایگزین کردن سلطه ی رسانه ای و شبکه ای خود با بهره گیری از نظریه ی کاشت، جهان بینی، ارزش ها و هنجارهای فرهنگی خود را در بین کشورهای در حال توسعه و جهان سوم کاشته اند. در ایران نیز شاید در گذشته نه چندان دور افراد شناخت کمی نسبت به ماهیت و چگونگی استفاده از این شبکه ها و رسانه ها داشتند، اما این روزها در زندگی روزمره شاهد آن هستیم که طیف متفاوت مردم راجع به این شبکه ها و رسانه ها با هم صحبت و تبادل اطلاعات می نمایند.

عده ای بسیار مخالف آن ها بوده، وجودشان را باعث مضرات اجتماعی و فساد اخلاقی برای طبقات جامعه دانسته و مایل به تعطیل و فیلتر کردن آن ها هستند و در مقابل، عده ای دیگر آن ها را مظاهری از تمدن جدید شمرده، وجود آن ها را برای پیوستگی های اجتماعی مفید، بلکه لازم می دانند. فراگیر شدن استفاده از این پدیده، پیامدهای مثبت و منفی بسیاری را بر زندگی ما القاء نموده و در مواردی نیز تبعات گریز ناپذیری را بر ما تحمیل داشته است. تا آنجائی که بعضا اصطلاحات مرسوم در این شبکه ها و رسانه ها بخشی از فرهنگ محاوره افراد جامعه ما را تشکیل می دهند در واقع رسانه ها و شبکه ها با کارکردهای متعدد خود در شکل دهی به افکار عمومی ملی، فرهنگ عامه را متأثر می سازند [۱].

۱-۱. اهداف تحقیق

ایران به عنوان کشوری که تجربه انقلابی مردمی را دارا می باشد و در طول چهار دهه از حیات خود، بر آرامان های قدسی و دینی، پای می فشارد مسلماً برای قدرت های طماع بین المللی خطر آفرین است و آنان را در تحقق تهاجم فرهنگی، توسط رسانه های نوین و شبکه های اجتماعی، ناکام می گذارد. بنابر این در این تحقیق کوشیده ایم تا تاثیرات منفی استفاده از این شبکه ها و رسانه های نوین را بر روحیات جوانان بررسی نموده و نتایج حاصله را به بوته نقد بنهیم.

۲. تئوری و پیشینه تحقیق

امروزه با گسترش بی حد و حصر فن آوری اطلاعات و ارتباطات، تهاجم فرهنگی به مسئله ای جهانی تبدیل گردیده است و این ابتلای جهانی، بسیاری از کشورها را به چاره اندیشی وا داشته است و حتی اندیشمندان و روشنفکران کشورهای غیر اسلامی نیز نسبت به امحاء فرهنگ کشور خود در برابر فرهنگ رسانه ای، دغدغه خاطر دارند و در مواجهه با این پدیده ساختارشکن، خود را مسئول می دانند.

رسانه ها و شبکه های اجتماعی که به خودی خود ابزاری مناسب جهت گسترش ارتباطات سالم می باشند، متأسفانه به دست آلوده قدرت طلبان و استعمارگران به وسیله ای جهت استیلا و سلطه فرهنگی بدل شده است. چنین به نظر می آید که پیشرفت رسانه ها، پدیده ای کاملاً مطلوب و عاری از خطاست و برای تحقق دهکده جهانی، لازم و ضروری است. گرچه تکنولوژی های جدید ارتباطی، سهم به سزایی در پیشرفت علم و رفاه انسانی دارند اما در تجربه کوتاه و چندین ساله معلوم شده است دارای برخی آسیب ها و پیامدهای منفی نیز هستند [۲].

۲-۱. پیامدهای منفی شبکه ها و رسانه های نوین را می توان به چهار دسته عمده تقسیم کرد:

۲-۱-۱. آسیب های اقتصادی

ایجاد توقع فزاینده در مردم، یکی از نظریه ها در تحلیل رخ دادن انقلاب هاست و برنامه های اقتصادی رسانه ها و شبکه ها به خوبی در این راستا عمل می کنند. هزینه هایی که صرف خرید رسانه ها می شود، نوعی تراز تجاری منفی برای کشور ایجاد می کند. از سوی دیگر، تبلیغات تجاری برخی شبکه ها و رسانه ها برای کالاهای تولیدی، به سرعت احساس نیاز را در مردم بر می انگیزد؛ زیرا معمولاً این برنامه ها با هدف های مشخصی طراحی می شوند و در هر قسمت از آن، نوعی تبلیغ برای فروش و بازاریابی وجود دارد [۳].

۲-۱-۲. آسیب های سیاسی

تمایز میان اهداف سیاسی و اقتصادی قدرت های جهانی در روابط بین المللی بسیار دشوار است. استعمارگران با تهیه برنامه های مورد پسند جهان سومی ها و پخش خبرهای مغالطه آمیز و فریبنده، جوسازی می کنند و از مسائل به وجود آمده به نفع خود سود می جویند. بیان خبرهای جهت دار و تحریف شده، تحلیل های غیرواقعی و نامصفانه در رسانه ها و شبکه های اجتماعی، همه در جهت منافع گردانندگان آنهاست [۴].

۲-۱-۳. آسیب های اجتماعی و فرهنگی

مسخ فرهنگ جهانیان و دیکته نمودن الگوها و هنجارهای تهاجمی، توسط رسانه های و شبکه های غربی باعث: تحقیر سنت و هویت ملی و تعظیم فرهنگ بیگانه، تلاش در جهت ترویج فرهنگ برهنگی، افزایش جرایم توسط نمایش تصاویر خشونت بار و نزاع و کشتار، آموزش و جذاب جلوه دادن تفریحات ناسالم برای جوانان، ترویج مد گرایی و ارائه مدهای آرایشی و پوششی ناهنجار، القای شکاف میان مردم و حاکمیت، ارائه اخبار و اطلاعات ناروا و تحریف اخبار و شایعه پراکنی، بزرگ نمایی نقاط ضعف و بی اهمیت جلوه دادن نقاط قوت کشورهای مورد نظر، تزلزل بنیان اخلاقی خانواده و اتلاف وقت، از بین بردن روحیه اعتماد به نفس و ایجاد باورهای نیهیلیستی و پوچ انگارانه میان جوانان [۵].

۲-۱-۴. آسیب های نظامی

رسانه ها و شبکه ها در تضعیف روحیه نیروهای مسلح و گروه های هدف جنگ روانی، نقش اساسی دارند و از قدرت رزمی و دفاعی آنان می کاهند. همچنین روحیه ایثارگری و فداکاری را در آنان تضعیف می کنند و اراده پشتیبانی کنندگانشان را در جنگ های نظامی درهم می شکنند [۶].

۲-۲. آسیب های شبکه های اجتماعی و رسانه های نوین بر روی نوجوانان و جوانان

بدون شک با توجه به این که نوجوانان و جوانان در سن حساسی قرار دارند آسیب های اجتماعی زیادی آن ها را تهدید می کند و این مسئله مستلزم توجه ویژه به آن هاست. امروزه باید رفتارهایی را جدی بگیریم که ظاهر تفریحی و سرگرم کننده دارند اما دروازه هایی برای مبتلا شدن به آسیب های اجتماعی بزرگ تر هستند. از جمله آسیب های رسانه ها و شبکه های اجتماعی بر روی نوجوانان و جوانان علاوه بر موارد فوق، می توان به موارد زیر نیز اشاره کرد:

۱-۲-۲. بلوغ زودرس و دسترسی سریع به اطلاعات جنسی

اکثر شبکه های اجتماعی و برنامه های رسانه ها به راحتی و بدون هیچ سانسوری، مسائل جنسی را مطرح می کنند و نمایش می دهند. این شیوه ارائه اطلاعات حتی در آگهی های بازرگانی نیز به وفور دیده می شود. متأسفانه بارها مشاهده شده فرزندان کوچک خانواده نیز بدون هیچ محدودیتی و در کنار والدین خود به تماشای این صحنه ها پرداخته اند و این در حالی است که هیچگونه ظرفیتی برای پذیرش اینگونه اطلاعات ندارند، در نتیجه تحت تاثیر آن قرار می گیرند. بلوغ زودرس یکی از نتایج منفی این مسئله است. الگوگیری و تکرار اعمال مشاهده شده با فرزندان کوچکتر نیز، به علت همین مسئله گزارش شده است [۷].

۲-۲-۲. باورهای غلط درباره مسائل عاطفی و جنسی

تبلیغات غلط و غلو شده در شبکه ها و رسانه های نوین که دائماً بر توانایی های جنسی افراد مجرد و متأهل تاکید می کنند، می تواند زمینه ساز شکل گیری باورهای غلط و کسب اطلاعات نادرست در زمینه مسائل جنسی افراد شود. این برنامه ها و تبلیغات که هدفی جز فروش محصولات خود ندارند، باعث شده اند بسیاری درباره چگونگی و توانمندی های جنسی خود شک کنند و در پی درمان های نادرست بروند. از سویی اطلاعاتی که برنامه ها درباره چگونگی روابط عاطفی در سریال ها و فیلم های خود نشان می دهند، باعث شکل گیری سبک های نادرست ارتباطی بین جوانان می شود [۸].

۳-۲-۲. فراهم سازی گسست و درگیری بین نسلی

تاثیر رسانه ها و شبکه های اجتماعی بر روی فرزندان خانواده ها یا نوجوانان و جوانان بیشتر است، به طوری که این گروه زمان بیشتری را صرف رسانه ها می کنند. آنها ارزش ها، باورها، تصورات، انتظارات و جهت گیری های ارزشی متفاوتی را تبلیغ و عرضه می کنند که باعث می شود به مرور زمان فاصله روانی بین والدین و فرزندان بیشتر و بیشتر شود و به انقطاع یا گسست نسلی بینجامد. اختلافات و درگیری های شدید بین فرزندان و والدین، ترک منزل بدون اطلاع، حرمت شکنی ها و ... نتیجه این فرایند است.

۴-۲-۲. وابستگی و اتلاف وقت

شبکه ها و رسانه های نوین چنان با جذابیت و تنوع همراه می شوند که همه سعی خود را برای یکجا نشان دادن کاربر خود می کنند. این تنوع، سرگرمی و جذابیت باعث می شود برخی افراد تا ساعت ها، زمان خود را بر روی آنها اختصاص بدهند که نتیجه ای جز اتلاف وقت ندارد و حتی گاهی باعث ایجاد وابستگی می شود؛ به طوری که اگر زمانی فرد نتواند یک برنامه را به هر دلیلی مشاهده کند، دچار احساسات منفی می شود و دائماً در پی رفع آن دلیل خواهد بود، انگار نبض زندگی او با نبض رسانه یا شبکه گره خورده است.

۵-۲-۲. افت عملکردهای تحصیلی

استفاده از رسانه ها و شبکه ها آن هم تا پاسی از شب، باعث کاهش عملکردهای تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان می شود؛ بطوری که در کلاس درس دائماً چرت می زنند و وقت کمی را نیز برای انجام تکالیف درسی خود می گذارند.

۲-۲-۶. تهدید سلامت جسمانی

استفاده مفرط از رسانه های نوین باعث ایجاد سکون و بی حرکتی می شود که این خود می تواند زمینه های سردرد شدید، گردن درد، اختلالات خواب، خشک شدن چشم ها و دشواری در دید، اضافه وزن و ... را فراهم کند [۹].

۳. مواد و روش ها

۱-۳. جامعه و نمونه آماری و روش نمونه گیری

محدوده آماری این تحقیق یک جامعه ۱۰۰ نفره متشکل از مردان و زنان و طیف سنی نا همگون (بالای ۱۷ سال) و به دور از هر گونه محدودیت و شرطی به لحاظ ویژگی های فردی و گروهی از قبیل سطح تحصیلات، وضعیت اقتصادی، غنای فرهنگی و می باشد با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده تعداد از مناطق مختلف شهرستان کرج با سطح درآمد و رفاه اجتماعی متفاوت که تفاوت فرهنگی و قومیتی نیز داشتند برای این پژوهش انتخاب شدند.

۲-۳. روش جمع آوری اطلاعات

جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه محقق ساخته که شامل ۲۰ سوال می باشد. شیوه نمره گذاری آن بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه ای بوده و پایایی و روایی این آزمون که به وسیله آلفای کرونباخ محاسبه شده ۰/۷۹ و ۰/۸۵ می باشد.

۴. تجزیه و تحلیل اطلاعات

مبنای سنجش در تجزیه و تحلیل اطلاعات مبتنی بر مقیاس نسبی می باشد و از طیف بوگاردس استفاده شده است.

جدول شماره (۱)

سوالات	کاملا موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
۱	۳۰	۴۸	-	۱۵	۷
۲	۴۰	۳۳	-	۱۸	۹
۳	۱۹	۷۰	-	۷	۴
۴	۸	۸۵	-	۵	۲
۵	۱۲	۳۱	-	۴۱	۱۶
۶	۵۷	-	-	۵	۳۸
۷	۶۷	۸	-	۱۸	۷
۸	۵۴	۲۲	-	۱۹	۵
۹	۴۸	۲۳	-	۲۰	۹
۱۰	۵۳	۳۶	-	۹	۲
۱۱	۱۴	۱۸	۳	۴۰	۲۵
۱۲	۶۴	۱۰	۲	۱۹	۵

۲۰	۳۶	۱	۳۰	۱۳	۱۳
۲۵	۴۶	۱	۲۰	۸	۱۴
۱۰	۱۳	۲	۱۲	۶۳	۱۵
۴	۳۳	-	۱۱	۵۲	۱۶
۷	۳۰	-	۲۳	۴۵	۱۷
۱۰	۲۸	۳	۵۰	۹	۱۸
۲	۶	-	۹	۸۳	۱۹
۱۲	۲۱	-	۵۹	۸	۲۰

با توجه به بررسی های صورت گرفته نتایج ذیل حاصل گردید :

- ۱ - ۷۸٪ افراد با اکثریت نسبی استفاده از شبکه های اجتماعی را در جوامع اجتماعی امری کاملاً ضروری می دانند .
- ۲ - ۷۳٪ افراد با اکثریت نسبی معتقدند که عضویت در شبکه های اجتماعی در بالا رفتن سطح آگاهی افراد یک جامعه کاملاً موثر است .
- ۳ - ۸۹٪ افراد با اکثریت نسبی بر این باورند که شبکه های اجتماعی تا حدودی می توانند زمینه ساز ترویج و شیوع بی بند و باری در جوامع باشند .
- ۴ - ۹۳٪ افراد با اکثریت نسبی اعتقاد دارند که سطح تحصیلات بالاتر باعث میشود که اشخاص استفاده ی به مراتب مطلوب تری از این شبکه ها داشته باشند .
- ۵ - ۴۳٪ اشخاص با اکثریت نسبی معتقدند ، فیلترینگ اقدام مناسب و بازدارنده ای در جهت محافظت جامعه از پیامدهای منفی این شبکه ها می باشد .
- ۶ - ۵۷٪ افراد با اکثریت مطلق بر این نظر راسخند که افزایش سطح آگاهی و شناخت مردم از این شبکه ها به مراتب اقدامی مناسب تر از فیلترینگ و قطع دسترسی می باشد .
- ۷ - ۷۵٪ افراد با اکثریت نسبی معتقدند ، اطلاع رسانی راجع به مخاطرات موجود در شبکه های اجتماعی اقدام بسیار موثری در جهت کنترل و پیشگیری از آنها می باشد .
- ۸ - ۷۶٪ اشخاص با اکثریت نسبی اعتقاد دارند که شبکه های اجتماعی باعث می شوند که اغلب ، همسران زمان کمتری را برای با هم بودن تخصیص دهند .
- ۹ - ۷۱٪ اشخاص با اکثریت نسبی معتقدند که شبکه های اجتماعی نقش موثری در برهم زدن حریم خانواده و ارزش های جامعه دارند.
- ۱۰ - ۸۹٪ افراد با اکثریت نسبی بر این باورند که شبکه های اجتماعی در نشر اخبار و اطلاعات نادرست و تبدیل آن به یک باور عمومی نقش موثری دارند.
- ۱۱ - ۳۲٪ افراد با اکثریت نسبی معتقدند که کیفیت استفاده از شبکه های اجتماعی و تاثیرات آنها برای افراد مجرد و متأهل به یک میزان است .

- ۱۲ - ۷۴٪ اشخاص با اکثریت نسبی این عقیده را دارند که جنسیت و سن افراد می تواند عامل موثری در آسیب پذیری آنان در شبکه های اجتماعی باشد .
- ۱۳ - ۴۳٪ افراد با اکثریت نسبی با عضویت اعضای خانواده خود در شبکه های اجتماعی موافق هستند .
- ۱۴ - ۲۸٪ اشخاص با اکثریت نسبی، با این فرضیه که شبکه های اجتماعی به کاربران کمک می کنند تا دوست و همدم مناسبی پیدا کنند موافق هستند .
- ۱۵ - ۷۵٪ افراد با اکثریت نسبی معتقدند که افراد در شبکه های اجتماعی از آزادی بیشتری در بیان عقاید فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نسبت به سطح جامعه برخوردارند.
- ۱۶ - ۶۳٪ افراد با اکثریت نسبی بر این عقیده اند که گذراندن وقت در شبکه های اجتماعی نمی تواند عاملی باشد تا افراد دغدغه های فکری و مشکلاتشان را به فراموشی بسپارند.
- ۱۷ - ۶۸٪ اشخاص با اکثریت نسبی معتقدند که استفاده از شبکه های اجتماعی باعث می شود افراد از رسیدگی به امور شخصی خود غافل شوند.
- ۱۸ - ۵۹٪ افراد با اکثریت نسبی بر این باورند که ممانعت از فعالیت کاربران در این شبکه ها باعث می شود افراد رفتار پرخاشگرانه و عصبی از خود نشان دهند.
- ۱۹ - ۹۲٪ افراد با اکثریت نسبی اعتقاد دارند که استفاده مداوم از این شبکه ها می تواند در شخص وابستگی و نوعی اعتیاد ایجاد نماید.
- ۲۰ - ۶۷٪ افراد با اکثریت نسبی معتقدند که معمولاً کاربران به دلیل استفاده بیش از حد از این شبکه ها تا دیر وقت بیدار می مانند و از ساعت خواب خود می کاهند.

۵. بحث و نتیجه گیری

فیلترینگ و قطع دسترسی و کلاً اعمال محدودیت های اجتماعی به هیچ عنوان راهکار مناسبی برای کنترل بازتابهای منفی این پدیده نیست و بعضاً نتایج عکس را در پی دارد. در واقع بهتر است با افزایش سطح آگاهی ها و آموزش های لازم افراد جامعه را به سمت استفاده مطلوب و درست از این شبکه ها سوق داد و در مقابل مخاطرات آن واکنش نمود. دولتمردان باید بستر لازم را فراهم آورند تا افراد جامعه خود به این بلوغ فکری دست یابند که کدام بخش از این پدیده یک تهدید و کدام ابزار آن یک فرصت در جهت اعتلای سطوح فردی اجتماعی اشان است.

اختلال در ارتباط های اجتماعی و عاطفی کاربران و جایگزینی دوستان مجازی به جای دوستان واقعی فرد از معایب استفاده از شبکه های مجازی است که به طور ناخودآگاه بر فرد اثر می گذارد و نتیجه استفاده مداوم از این شبکه ها می باشد. اعتیاد به استفاده از شبکه های مجازی شباهتی هم از حیث محتوا با سایر موارد اعتیادآور دارد، برای مثال فردی که در طول ساعات شبانه روز به طور مداوم از شبکه های اجتماعی استفاده می کند از بسیاری فعالیت های زندگی روزمره چون کار، مطالعه، خواب و... باز می ماند.

دکتر محمد حسین حبیبی مدیر مرکز علوم اعتیاد دانشگاه تهران در مطالعاتی که بر روی این افراد انجام داده بیان می کند: "گاهی والدینی که از عملکرد ضعیف فرزند نوجوان شان در مدرسه گلایه دارند به تصور اینکه این مشکل تحت تاثیر مواد مخدر است به من مراجعه می کنند. این نوجوانان چنان در دنیای مجازی غرق می شوند که از خواب، خوراک، مسئولیت ها و فعالیت های روزمره شان باز می مانند. مسئله اصلی این است که این نوجوانان به اینترنت معتاد شده اند" [۱۰] .

شبکه ها قدرت بر هم زدن روابط و از هم پاشیدن زندگی افراد را دارند؛ هر پیام زننده، عکس یا اطلاعات شخصی که در شبکه های اجتماعی توسط افراد استفاده می شود می تواند بعدها علیه خود فرد به کار برده شود، چنانکه در بررسی بسیاری از موارد طلاق در کشورهای غربی این امر مشهود و ثابت شده است.

ایجاد اختلال در بازده شغلی فرد از دیگر کژکارکردهای شبکه های اجتماعی مجازی است، چت کردن و چک کردن صفحه شخصی در شبکه های اجتماعی وقت بسیاری از فرد در طول شبانه روز می گیرد و طبعاً قسمتی از این زمان در ساعات کاری اداری فرد انجام می شود، آنلاین بودن مداوم در شبکه های اجتماعی در کوتاه مدت هم باعث عادت ناآگاهانه در استفاده از این شبکه ها می شود. اعتیاد به استفاده از این شبکه ها زمانی بیشتر بروز پیدا می کند که فرد با قصد و هدف خاصی سراغ فضای مجازی می رود و بدون اینکه متوجه باشد بی اختیار به شبکه های اجتماعی ورود پیدا می کند، البته پیشرفت روزافزون فناوری های جدیدتر چون تبلت ها، اسمارت فون ها و ... اینگونه دستیابی ها را به این شبکه ها آسان تر نموده است تا جایی که خاطر فرد از فکر اینکه یک روز به شبکه های اجتماعی دسترسی نداشته باشد مشوش و نگران می شود.

نتیجه آنکه رشد روزافزون رسانه ها و شبکه های اجتماعی در فضای مجازی باعث شده تا این رسانه ها و شبکه ها به وسیله ارتباطی ضروری تبدیل شوند و با توجه به تاثیر این رسانه ها و شبکه ها در فعالیت های روزمره افراد گمان نمی رود که استفاده از آن ها در آینده ای نزدیک کاهش یابد و این خود کاربران هستند که باید آگاهانه تصمیم بگیرند که به چه نحوی در مسیر صحیح و سالم و در جهت تعالی فهم و خرد جمعی از این شبکه ها استفاده نمایند.

یکی از دلایلی که نسل کنونی به این نوع از روابط روی آورده این است که آن ها می توانند از این طریق در هر زمان و مکانی به ارتباط با دیگران بپردازند؛ زمان، مسئله ای است که این روزها به معضلی بزرگ در جوامع پیشرفته تبدیل شده است و وجود امکانات تکنولوژیک برای برقراری ارتباط، به عنوان راه حلی مناسب، از سوی بشر انتخاب شده است.

ناگفته پیداست که حجم، سطح و ضریب این مخاطرات در کشور ما به مراتب نسبت به سایر کشورها بیشتر و حادث تر می باشد، زیرا ایران به عنوان کشوری که تجربه انقلابی مردمی را دارا می باشد و در طول چهار دهه از حیات خود، بر آرمان های قدسی و دینی، پای می فشارد مسلماً برای قدرت های طماع بین المللی خطر آفرین است و ایران به عنوان یکی از کانون های مورد تهاجم آنان مطرح می باشد بی گمان این مسئله، باید مسئولان و روشنفکران جامعه ما را در انجام رسالت فرهنگی خود در پاسداری از آرمان ها و مقابله با تهاجمات فرهنگی، راسخ تر و استوارتر سازد. تا آنان را در تحقق تهاجم فرهنگی، و برهم زدن ثبات و امنیت کشور توسط رسانه های نوین، ناکام گذارد.

۶. پیشنهادات

۱- با توجه به این اصل اساسی که تعاملات آنلاین هیچ گاه نباید جای روابط فیزیکی را بگیرد؛ شاید یک راه برای حل چنین معضلی، این باشد که ابتدا فرد در محیط فیزیکی بر اساس نیازهای اجتماعی و فردی، محدوده روابط خود را مشخص نماید و شخصیت فرد مقابل را به خوبی بشناسد و سپس به ادامه روابط خود در فضای آنلاین بپردازد.

۲- کاربر بایستی این اصل را نیز در ذهن خود داشته باشد که همواره زمان مشخصی از وقتش را به انجام کارهای آنلاین خود اختصاص دهد. این امر به او کمک می کند که از انجام جستجوهای بی مورد و چت های چندین ساعته در شبکه های اجتماعی پرهیز کند.

۳- بهتر است پیش از آنکه درگیر فرآیند درمان شویم به پیشگیری بپردازیم زیرا گاهی برای بعضی دردها درمانی نیست و یا اثرات آن مشکل نه تنها بر خود فرد بلکه بر خانواده و جامعه او نیز مترتب می شود.

۴- برای هم گام شدن با تکنولوژی همواره بایستی این نکته را در نظر داشته باشیم که وب موجودی مجازی است و با سرعتی مجازی تغییر می کند، لذا گاهی ممکن است عدم پیش بینی روند تکامل یک تکنولوژی از تعامل و مدیریت آن تکنولوژی هزینه برتر باشد. ایجاد شبکه های اجتماعی و پیام رسان داخلی با امکانات و ویژگی مناسب و بسیار کم هزینه که در برگیرنده نیازهای کاربران باشد رغبت آنان را به استفاده از این شبکه ها افزایش داده و از آسیب استفاده از شبکه های خارجی مصون می دارد.

منابع

۱. اسکات جان ، تجزیه و تحلیل شبکه های اجتماعی ، ۱۹۹۱ ، انتشارات لندن (سیج) ، ترجمه فرشته نیکوفر
۲. اروانه ، پدرام ، نقش شبکه های اجتماعی در جوامع به اصطلاح مدرن ، ۱۳۹۱ ، جلد ۱ ، انتشارات هرمزان
۳. اینترنت و جامعه، نوشته جیمز اسلوین، ترجمه عباس گیلوری و علی رادباوه نشر کتابدار، ۱۳۸۰
۴. پاستر، مارک، عصر دوم رسانه ها، ترجمه ی غلامحسین صالح یار، تهران، انتشارات موسسه ایران، ۱۳۷۷
۵. تکنولوژی های جدید ارتباطی در کشورهای در حال توسعه، نوشته هنسون، اومانارولا ترجمه داوود حیدری، چاپ سوم،
۶. سمتی، محمد مهدی، عصر سی ان ان و هالیوود، تهران، نشر نی، ۱۳۸۵
۷. ضیائی پور، حمید، جنگ نرم. موسسه ی فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار، ۱۳۸۳
۸. مهردادف هرمز، مقدمه ای بر نظریات و مفاهیم ارتباط جمعی، تهران، نشر فاران، ۱۳۸۰
۹. مرادی، حجت اله، عملیات روانی و رسانه، انتشارات روایت فتح، ۱۳۸۹
۱۰. حبیبی محمدحسین ، هنجارهای حقیقی و ناهنجاری های مجازی ، ۱۳۹۰ ، ج ۱ ، انتشارات دانشگاه تهران